

MARKO VOVČOK

SESTRICA MELĀSJA

b 37.

MARKO VOVČOK

S E S T R I C A
M E L A S J A

Mihaljević

K
U

Marko

J

ZAGREB 1942

KNJIŽNICA
USTAŠKE UZDANICE
KNJIGA DRUGA

K
U

PROMIČBA
USTAŠKE MLADEŽI
PREVOD: JOZA ŽIVKOVIC
OPREMILO: JAKOB HNIKOVSKY
Tiskara Matice hrvatskih akademiciara, Zagreb, Ilica 54.

6.
SESTRICA
MELASSJA

U polju kraj šume bio je kozački pčelinjak. Vi već valjda znate, što je pčelinjak? Možda ste ondje kadgod tražili meda, pa su vas pčele izujedale? A možda ste, opet, kadgod i uspjeli domoći se malo meda...

Taj je pčelinjak ograden ljesom od loze. U taj je prostor zagradio kozak sedam visokih, starih, korenitih hrastova i jednu krošnjatu vrbu. Tko je god

vidio tu vrbu, svatko je zapitao, kako je ona narasla između visokih hrastova slobodna i vesela. A vrba je pokazivala svakog proljeća, premda je među hrastovima bila sama, da joj je ondje dobro, jer je rasla i razvijala se još brže od kozakova unuka Mihajla...

Velim »Mihajla«, jer mu nije bilo drago, kada ga je tko zvao »Mihalkom«. To nije čuo, ako mu se viknulo i deset puta. Ali kada mu se doviknulo »Mihajlo«, odmah se stvorio pred vama: u bijeloj košuljici sa šarenim rukavima, u prostranim hlačama i sa crvenim pojasmom, što ga je sam kupio na sajmu. Onda je kupio i cipele s crvenim obrubom i onu crnu kapu, koju jako voli i rijetko kada stavlja na glavu. A kada je i uzme, djed mu se smije i kaže:

— Pazi, Mihajlo, da lakome pčele ne raznesu tvoju lijepu kapu na med!

Ćim bjelolika, plavokosa i bosonoga Mihajlova

sestrica Melasja čuje, što djed veli i kako se smije, odmah zahijoće. Samo se Mihajlo ne smije, nego natuće još jače kapu na čelo i izgleda iz daleka kao hetman pred neprijateljem.. A, ponavljam, čim mu se dovikne: »Mihajlo«, odmah se stvori, zabaci svoju crnu kosu, pogleda i ozbiljno upita:

— Sto želite?

Ako trebate djeda, on odmah otrči i dovede starca iz pčelinjaka. A ako trebate sestricu Melasju, dovest će vam i nju.

Melasja se nekoliko časaka stidi i skriva se u travi ili iza pčelinjaka. Ona je malena, pa se može sakriti. Osim toga, ona se nadra, ako zatvori samo jedno oko, da je ne će nitko naći. Oba oka ne zatvori nikada, jer hoće sve da vidi.

A Mihajlo je odmah nade. Ako je ne može navoriti, da ide dobrovoljno, on je pogradi brzo i spretno, smijući se, premda ga Melasja putem i uštipe. To, doduše, nije od nje lijepo, ali nije lijepo

ni nekoga na nešto siliti. Ne bi ni Mihajlo silio se strieu, da se zaista srdila. Ne, ona se nije branila radi srdžbe, nego zbog stida.

Melasja je bila jako stidljiva. Čim opazi stranca, odmah sva porumeni i pobegne. I to tako brzo, da ne znate, je li to odskakutao zečić, odprhnula ptičica ili nestala djevojčica.

A da čujete, kako ona zna opisivati ljude! Tek što vas je vidjela i promotriła vam odijelo, hod i pogled, već tako opiše riječima, da vas ukućani drugi put prepoznaju, kada dodete:

— A, to je onaj čovjek, ili ona žena, o kojima nam je pripovijedala Melasja!

Ona je doista dobra i razumna djevojčica. Zna pjevati mnogo pjesama i pripovijedati mnogo priča...

Tako je taj stari kozak napravio ogradu i postavio unutar nje svu silu košnica. Bilo ih je ondje kao snopova na rodnoj njivi i — nemojte ih ureći! — pčele su se izvrsno rojile. Svaki čas čulo se: »Eno roja! Od polja! Od šume!« Ili Mihajlo poviće: »Roj!« Ili, opet, Melasja zaviće: »Leti! Leti!«, a Mihajlo dotrči, da se uvjeri, je li to istina. Ili, opet, djed, platući košnicu, kao da naslutí da dolazi roj, pode da ga prekrije... Da, ima puno posla oko pčelinjaka!

Djed je u kutu spleo sjenicu od loze, Mihajlo ju je pokrio slamom, a Melasja pomela pred vratima i kazala:

— Sada je sve gotovo!

Djed je zasadio mnogo bagrema, bazgi i ruža s Mihajlom, a Melasja posijala različitih trava i cvijeća, i sve se primilo, niklo i procvalo. Tako je oko djedova pčelinjaka bilo puno cvijeća i bilja, i posijana i neposijana, a iznad svega lijetale su i zujale pčele.

Krasno je u toj zavrtnici! Dišeš i ne možeš se nadisati! Kud god pogledaš, sve sama široka polja i čistine. A po poljima hrast do hrasta poput šatora, razapetih pod suncem. U selo se vije put, ali se samo selo ne vidi. Vidi se samo na istoku svježa i tamna šuma...

Mihajlu je bilo lijepo ljetovati s djedom u zavrtnici. A i mala Melasja, ostavivši kod kuće majku sa starijom sestrom, privezala se uz djeda. Gospodarila je kod njega na zavrtnici, pjevala, hodala po polju, brala jagode i pregledavala pčele. Nenaviknute na to, one su jebole i nagrdivele. Pogledaš li s jedne strane, to je Melasja, njezin obraz i njezino oko. A ako pogledaš s druge strane, to je nekakav mijeh... Melasja je ustajala ranije od svih, a lijevala kasnije. Baveći se djedovim gospodarstvom, imala je, recimo, mnogo posla...

Jedne večeri, umorivši se, ležao je Mihajlo na travi kraj pčelinjaka i gledao u nebo. Već su se pomajjale zvijezde, i tanki je mjesec jev srp sjao nad hrastom, kao da se sakrio za krošnju.

Ležala je i Melasja, jer je bila umorna. Drije-mala je, uzrujavala se i pitala, zašto još uvijek nema djeda. A djeda nema, pa nema, ne vidi se ni u daljinji.

Djed je te večeri otišao u selo i zadržao se tamo jako dugo. Već je gluha noć. Zvijezde svjetluju, mjesec jev srp se visoko podigao. Mihajlo zaspao, a djeda još nema. I ne čuje ga se...

Sve je tiho. Najednom zatutnji zemlja od šume. Netko se približava pčelinjaku. Ide teško, tako teško, da se to ne bi moglo ni vagom izmjeriti. Evo ga! Provalio je plot, nasrnuo među košnice, pa ih ruši i gazi cvijeće. Lomi i ruže i bazgovinu. Prolazeći, potresao je i jaki hrast.

Gospodine Bože! Što mislite da je to bilo?

Bio je je to stari i čupavi medvjed!

Što da počne Melasja? Pospanost joj je odletjela kao uplašena ptica, a ručice joj se grče od užasa i straha. To je strašan gost! Nema spasa! Dragi brat Mihajlo, kako da te spasi?

Mihajlo je slatko spavao pred samom kućicom, pred vratima. Najednom je osjetio, kako su ga poput vitke grančice hmelja obujmile male, drhtave ručice, i kako mu sitni glasić šapuće:

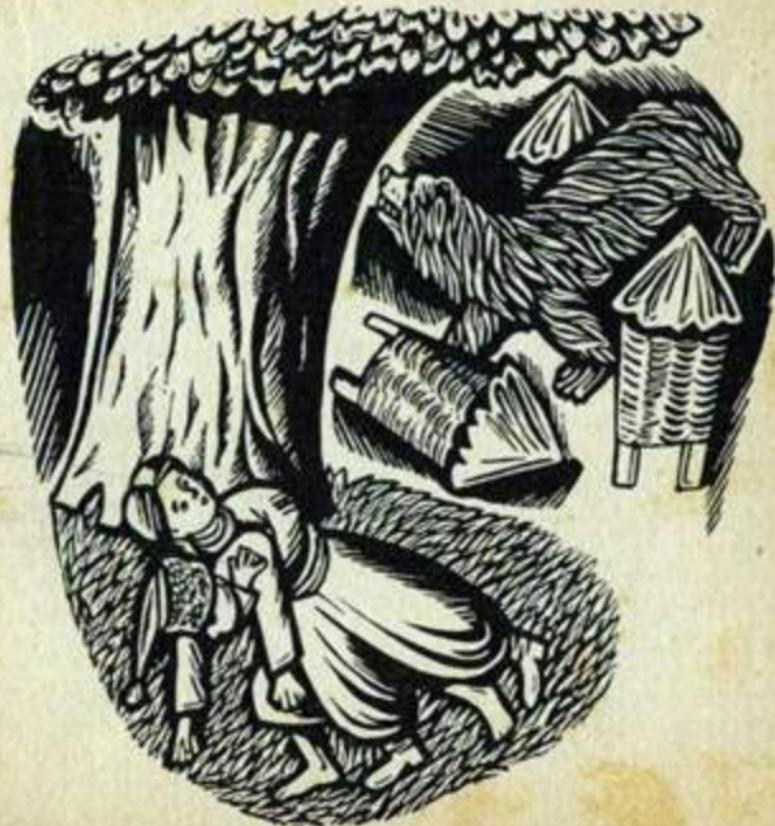
— Brate! Brate!

— Što je? — upita on, ne otvarajući oči.

— Hajdemo, brate, u kuću, ja se ovdje bojim!

I male ga ručice povukoše onako pospana svom snagom. Tople suze počeše kapati na njega od užasa i straha. I srdašće je strašno kucalo.

On je onako pospan prekoračio dvije stube pred kućicom i opet zaspao. Nije osjećao, kako su se drh-

tave ručice uzaludno mučile i naprezale, da ga pri-dignu. Nije čuo ni tiki i gorki plač.

Medvjed je kao gospodar njušio i ogledao, gdje su bolje košnice i gdje je sladi med. Odmah je uvu-kao svoju šapu i stao ga lakomo grabiti.

— O, Bože! Kada bi samo Mihajlo spavao i ne probudio se! Što će biti, ako se probudi? Ne će poslušati sestricu, nego će navaliti na medvjeda. A medvjed će onda navaliti na nju i pojesti je. A hoće li biti sit od nje? O, da barem bude sit, da ne pogradi i brata! Neka pogradi nju, samo neka ostavi brata!

Malene su se ručice zgrčile još jače, suze su te-kle još više.

A stari, čupavi, oblizani, čisti med po svojoj vo-lji. S vremena na vrijeme pogleda u mladak na nebū i kao da veli: »Ti mi, mladače, dobro svijetliš!« — Kadkada, opet, kao da prisluškuje: »Sve mi se čini, da tu negdje plače djevočica!«

Zlo je to! Kako se nije na sitne komadiće razbilo njezino maleno srdašce, bijući tako jako i dugo!

Uto je medvjed kašljucnuo, pa će valjda i zamumljati. Ne, to se on spustio dolje. Bezbrižni se čupavac stao valjati i kotrljati po travi.

Malene su ručice pograbile pospanoga brata, malo ga pridigle, odvukle u kućicu i ondje zatvorile.

— Šta je to? — viknuo je mladi kozak, kada se probudio, a možda se i malo prestrašio, pa potresе vratima.

— Nije ništa, brate! To sam ja! — odgovorio mu je sitni glasić.

— Otvori, Melasjo — povikao je Mihajlo — jer će polomiti vrata!

I opet je potresao vratima.

— Nemoj, brate! — viknula je sestrica.

Ogledala se na sve strane i vidjela: medvjed je ustao pa sluša i kao da vreba na nju. Kao da se i nasmijao i zaškripao zubima . . .

Čuo se glasan vapaj, zvonak i piskutljiv, da se Mihajlo povukao, a medvjed brzo otrčao u šumu, zabacujući nogama zemlju.

Kada se Mihajlo prenuo, uveo je sestricu u kuću i upitao je, što se to dogodilo. Ali, više se nije ništa čulo ni vidjelo. Uzaludno su naprezali sluh i pritaživali dah, prisluškivali, sjedeći blizu jedno uz drugo.

Sve je bilo tiko. Mjesec je svijetlio, zvijezde su sjale.

— Pripovijedaj mi, Melasjo, sve potanko, kako je to bilo?

— Ne, ne mogu, još se bojim!

— Kako si ti plašljiva! — reče Mihajlo i nasmišljaši se.

Mjesec je svijetlio još samo malo. Zvijezde su treperile, kada su čuli kozačku pjesmu kao razbijeno zvono i ugledali u daljini lik. To je njihov djed išao i pjevao. Potrčali su mu u susret. On im se nasmijao i rekao:

— Što je, djeco? Sigurno vam je bilo dosadno bez mene, staroga djeda? Nisam se mogao vratiti

prije. Sastao sam se s jednim prijateljem, pa sam se zadržao.

I djed je ponovno zapjevao kozačku pjesmu:

»Kad smo bili mi kozaci u boju,
naišli smo na nevjernog Turčina...«

Tako je pjevao, hodajući i gegajući se.

— Djede — reče mu Melasja — kod nas je bio medvjed!

— Eto, djede — progovori Mihajlo — Melasja uvjerava, da je u pčelinjaku bio medvjed... Ja sam tvrdo spavao, kada me je pograbila, odvukla u kuću, zatvorila i prestrašila... Vikao sam joj, da me pusti, ali ona nije htjela. Morao sam polomiti vrata na kući... Skočio sam napolje. Ona je viknula i vršnula, da mi se zasvijetlilo pred očima. Kao da mi je tko puhrnuo u uho... Prenuo sam se i video, da ona leži pred mojim nogama... Nema nikoga. Košnice su popadale dolje, trava je povaljana, grmlje polomljeno... A ona kaže, da je tu bio medvjed.

Djed je još uvijek pjevuckao i smijao se. Ali kada je čuo, da su popadale košnice i da je polomljeno grmlje, promrmljao je i požurio.

— Ne dočekao nikada više, da okusiš meda, nevaljali čupavče! — govorio je djed, dok je dizao i postavljao košnice. — Gle, koliko je napravio nedra i štete!

Mihajlo, pomažući djedu, smisljao je kako će sebi nabaviti pušku. U mislima je već gadao strašnog medvjeda.

Mala Melasja, idući za njima, već je po deseti put pri povijedala, kako je medvjed sve rušio i lomio, kako se valjao i škripao Zubima, kako je grabio med i prilazio sve bliže i bliže... Oči su joj više blistale i sjale, nego zvjezdice na nebnu, što su se gasile, jer se već počelo razdanjivati. Uskoro se na istoku pojavila ružičasta svjetlost.

— No, Melasja je hrabra djevojka! — rekao je djed sa smiješkom i pogledao u njezino sjajno, ali

i usplahireno lišće. — Ništa zato, što je problijedila, ipak je prava kozakinja! Zar nije čudo, da je takvo pile htjelo još i brata braniti i očuvati od medvjeda! Tako nejaka djevojčica poplašila je i potjerala strašnoga medvjeda!

Melasja se tome nije čudila, jer je brata voljela, pa kako da ga ne brani?

— Sestrice, a kada će ja braniti tebe? — zapitao je Mihajlo i ogledao se, nema li što strašno da uništi. — Kada će doći to, da te spasim?

Mihajlo nije samo jedamput legao na počinak s potajnom nadom, da će onaj medvjed opet doći. Noću nije ni spavao, nego je neprestano prisluški-vaio i hvatao za pušku, koju je kupio. Koliko sam čula, još nije dočekao čupavoga posjetnika!

— Brate, ne daj Bože, da medvjed opet dođe! Neka nas Bogorodica sačuva od toga! — kazala je Melasja, kada je čula te vatrene Mihajlove riječi i uznemirila se tako, da je sva problijedila.

Tu je, eto, i kraj priče.
Što je dalje bilo i što će biti, ne znam. Ne
mogu reći, jer ne znam ni sama. Budite
zdravi, i Bog vam dao sestricu, kao što je Melasja!
Da vas od svakoga strašnog medvjeda brani i spasi,
a pogotovo one, koji se plaše i zeca...

O piscu ave prijavijesti

Marko Vovčok

Pisac ove priповјести Marija Marković zaustavila jedno od prvih mjesta u ukrajinskoj književnosti. Njezino se ime pročulo vrlo rano i izvan njezine domovine. Marko Vovčok samo je njezino književno ime. Rodjena je u Moskvi godine 1834., a potječe iz ukrajinske veleposjedničke obitelji. Već zarana ostala je bez roditelja, pa je živjela kod svoje tetke u gradu Orli. Taj grad došao je godine 1847. za činovnika Opanas Marković, suršeni pravnik iz grada Kijeva, i godine 1851. oženio se njome. Na njegov poticaj počela je Marija pisati priповјesti iz ukrajinskog života. Kasnije su supruzi Marković živjeli u gradovima Černigovu, Kijevu i Nemirovu, a onda su se preselili u Petrograd, gdje je njihov dom bio stjecištem tamošnjih Ukrajinaca. U želji da vide svijeta, zaputili su se godine 1859. supruzi Marković sa svojim malim sinom Bogdanom u Njemačku.

Muž se iz Berlina vratio kući, a Marija je sa sinom nastavila put u Pariz, gdje je ostala sve do godine 1867. Kada se vratila kući, muž joj je već bio umro. Živjela je od tada neko vrijeme u Ukrajini, a onda se udala za Lobača Žučenką i živjela na Kavkazu. Umrla je godine 1907.

Njezine »Pučke priповijesti« izdao je u Petrogradu godine 1857. Pantelejmon Kulisch, istaknuti književnik onoga vremena, koji je izdavao nekoliko ukrajinskih listova. U predgovoru napisao je, među ostalim, da je vrijednost tih priповijesti u tom, što prikazuju ukrajinske seljake onakvima, kakvi doista jesu i kako se oni gledaju sami. U njima spisateljica ne izriče svojih misli. Ona stoji u pozadini svoga pisanja i pušta da narod govori onako, kako je oduvijek govorio svojom pjesmom.

Književna vrijednost priповijesti Marka Vovčoka je velika. To se može zaključiti i po tom, što ih je slavni pisac Ivan S. Turgenev preveo godine 1859. na ruski. Tako je spisateljica postala poznatom i u cijeloj tadašnjoj Rusiji.

Drugi svezak »Pučkih priповijesti« izšao je u Petrogradu godine 1862., a treći svezak 1865. Nje-

*zina sabrana djela objavljena su prvi put godine 1877.
u Lavovu.*

Ukrajinski književni povjesničar N. I. Petrov napisao je, da se pripovijesti Marka Vovčoka mogu podjeliti u dvije skupine: u prvu skupinu idu one, u kojima se više ističe narodopisna gradja, a u drugu skupinu one pripovijesti, koje opisuju domaći i društveni život ukrajinskog naroda, osobito kmetova.

O njezinim pripovijestima pisali su povoljno i ukrajinski i ruski kritičari. Svi se slažu, da se pripovijesti Marka Vovčoka odlikuju osobitim umjetničkim čarom, bogatstvom čuvača i vjernim prikazivanjem ukrajinskoga narodnog života. Zbog tih značajki odabrali smo prednju pripovijest te spisateljice bratskog ukrajinskog naroda, da se s njom upoznaju i mlađi hrvatski čitaoci.

